

L'Estat, servidor fidel del pensament únic

Entrevista a Marc-Antoni Adell, ensenyant i psicòleg

Quim Gibert

Marc-Antoni Adell

Marc-Antoni Adell i Cueva (Castelló de la Plana, 1943) és per damunt de tot una persona molt agradable. És inspector d'educació, professor de psicologia a la Universitat de València i membre de la Societat Valenciana de Psicologia. També és un lletraferit (sempre està escrivint, ens deia a cau d'orella Maria Teresa Ferré i Pellicer, la seva muller). És autor dels llibres *Els adolescents i el repte de la LOGSE* i de *Rodant, rodant*, així com d'un gavadal d'articles sobre psicolingüística.

—Constatar que la identitat dels valencians és la catalana i no cap altra, ¿és, d'entrada, un impacte dolorós i difícil de pair?

—No exactament, però un pèl impactant sí, atesa la desinformació històrica a què hem estat sotmesos els valencians. Altrament, no cal oblidar que una part dels valencians són, originàriament i territorialment, de parla castellana i, òbviament, ni tan sols se senten vinculats a la parla dels seus conciutadans valencianoparlants; i, doncs, molt menys encara a l'àmbit català.

—Quin és el detonant o les circumstàncies que et permeten de descobrir que la identitat catalana és la teva autèntica identitat?

—En el meu cas hi ha hagut una doble referència: d'una banda, en els anys setanta vaig començar a llegir en la nostra llengua: Fuster i Sanchis Guarner, però també Moreu Rey pel tema de la meua tesi de llicenciatura. De l'altra —i més contundent—, ens n'anàrem a viure a Girona, per haver guanyat una plaça d'inspector d'ensenyament. Allà s'acabà de reblar el clau, quan la gent ens feia de Lleida, dient: «Senyor Adell, que vostè és de Lleida.» Aquesta expressió la vaig sentir un munt de vegades en començar a parlar amb els professors o amb qualsevol persona.

—Pots detallar-nos el teu procés de retrobament identitari?

—Una vegada que el tema es féu palès, vaig continuar llegint —premsa i llibres— i em vaig anar endinsant en la pràctica professional en català, especialment en les sessions públiques amb el professorat, incloses les de perfeccionament via ICEs i UNED, amb les quals col·laborava la Inspecció Educativa. Hi hagué també la nostra vinculació a moviments de fe capdavanters, en l'àmbit del Vaticà II i d'arrelament al país. Després, en incorporar-nos a València, a més de la subscripció a l'*Avui* i a *El Punt*, que ens mantenen vinculats a l'àmbit catalanoparlant, hem donat suport a iniciatives culturals i ciutadanes —incloent-hi la nostra presència en l'àmbit de la fe.

—Com vius inicialment aquesta re-situació identitària envers tu mateix i els altres?

—Amb naturalitat, encara que amb una certa alerta permanent, ja que cada dia cal donar alguna resposta a la inèrcia —i qui no diu a l'hostilitat— ambiental i institucional. Ací cal dir que la família hi juga un paper fonamental, i també les persones, els col·lectius i els grups amb què ens relacionem.

—Penses que el gruix dels valencians pressenteixen que la seva identitat és catalana i que tard o d'hora s'ho han hagut de plantejar en la seva intimitat?

—Val a dir que, amb lentitud, es va fent camí, sobretot en alguns àmbits sensibilitzats de la ciutadania (Acció Cultural n'és el motor) i en l'escola (el moviment d'escoles valencianes). El poble en general, però, ho té molt cru, atesa la *porositat* del nostre context als dictats de Madrid —del govern de Madrid— i el seguidisme entusiasta dels polítics locals —de quasi tots— en el tema de la despersonalització, com a poble, ja que l'Estat (o, millor, el govern del PP) ha esdevingut un fidel servidor del pensament únic, ans que respectuós amb la Constitució (tant que es vanten de «venerar-la»!).

—Els valencians que no s'adonen dels seus trets identitaris catalans, és que en el fons del fons no els volen veure?

—Ho tenen difícil per a veure'ls, perquè els són amagats sistemàticament i hi ha poques iniciatives per a descobrir-los.

—Per què creus que molts valencians no han desenvolupat un procés, similar al teu, envers la catalanitat?

—Perquè hi ha molta gent que malauradament presenta un nivell cultural modest i sovint no ha viatjat pel territori. A més, hi ha l'oposició institucional per tal que la gent no s'adone de la identitat valenciana, i encara menys de la catalana.

—Què contestaries a Isabel-Clara Simó quan manifesta (dins el llibre *Sobre nacionalisme*, p. 74): «... ens fa una por malaltissa que algú ens digui folclòrics, o residuals, que estripem amb violència qualsevol signe de catalanitat»?

—Potser té raó, l'alcoiana. Ara mateix, però, pot fer més mal una acusació de localisme en oposició a la globalització, que no una altra cosa. I caldria desemmascarar localistes —i residuals i potser folclòrics— que a vegades són els defensors dels nacionalismes d'Estat, contra-

posant-los a espais europeus més oberts, on perfectament caben minories com la nostra.

—De quina manera caldria explicar i transmetre la catalanitat als valencians en particular i a la gent dels Països Catalans en general?

—Primer de tot, hauríem de carregar-nos de paciència i començar des de les beceroles. I això és l'escola —contingut d'ensenyaments, correspondència, viatges, projectes compartits, etc. Paral·lelament, caldria aproximar la gent al fet cultural comú i familiaritzar-la-hi, sobretot a través dels mitjans de comunicació (televisió, especialment). I això des d'ací cap al Principat i cap als altres territoris, i des d'allà cap ací. La bidireccionalitat és imprescindible, perquè cada territori se senta *dins* i no a la *perifèria*.

No cal dir que seria desitjable que els polítics feren passes endavant. Però no se n'ha d'esperar gaire res: els uns perquè són enemics de tot allò que no siga nacionalisme espanyol i els altres perquè tenen por de ser titllats de traïdors de les essències —valencianes, mallorquines, fragatines, etc.— o d'insolidaris amb la resta de regions d'Espanya.

—Com dissuadir aquesta progressiva castellanització (i afrancesament) ambiental que subtilment en aquests darrers vint-i-cinc anys de «democràcia espanyola» s'ha instal·lat en els topants més inhòspits dels Països Catalans?

—Crec que cal desactivar, primer de tot, la por de bona part de la ciutadania al separatisme. Cal explicar que l'harmonia i la integració de territoris reconeguts en la seua personalitat en conjunts de més abast, esdevé molt més sòlida que no la uniformització asfixiant i excloent, per la força; com ara passa. Després caldrà entrar en intervencions culturals i socials en la línia anotada més amunt.

—Si ara mateix et fessis càrrec d'un àmbit de poder des del qual poguessis redreçar el català i els seus referents identitaris, quines serien les mesures que emprendries tot seguit?

—S'hauria de posar fi a la *burrera* institucional sectària, i tot seguit donar carta de naturalesa al fet diferencial: s'ha de maldar perquè la presència de la llengua sigui normal en tots els àmbits, començant pels organismes

públics i ampliant-la als culturals i cívics. Aconseguida la presència normal, caldrà potenciar-la amb incentius, fins i tot econòmics, perquè es puguin llegir rètols en la nostra llengua i sentir-la als grans magatzems i als cinemes, per exemple. I també en els mitjans de comunicació escrits: és imprescindible l'existència de diaris en la nostra llengua, per tot el territori.

—Els catalanoparlants, ¿s'estimen més l'abnegació, la resignació, el silenci, abans d'haver de passar per conflictius, antipàtics, egoistes?

—No crec que siguin així, encara que sovint es denota manca de conscienciació i capacitat de resposta persistent; però, de resignació, com a *modus vivendi*, no n'hi veig, en la nostra gent. I, en qualsevol cas, la resignació no hem de fomentar-la: evitar el conflicte no soluciona el problema. Cal ajudar a aclarir-se i a aclarir els temes i no tenir por de les dificultats. Així, amb benvolença, però també amb fermesa.

—Què hauríem hagut de dir a Joan Fuster quan constatava «M'odien, i això no té importància, però m'obliguen a odiar-los, i això sí que en té»?

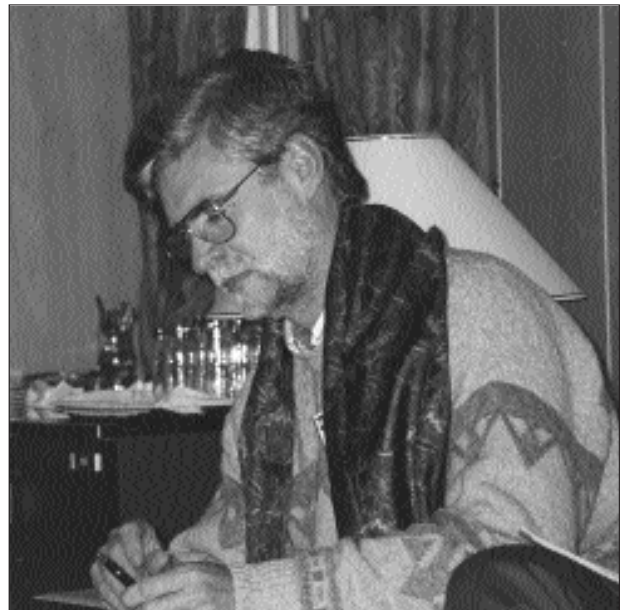
—Crec que quan a un l'odien, això sempre en té, d'importància, i cal desactivar aqueixa actitud. Des dels principis democràtics més elementals fins a les actituds tolerants i de convivència plural (que cal afavorir), les actituds d'odi han de ser blasmades. En això els polítics —alguns polítics, si més no— hi tenen molta responsabilitat, perquè no prediquen amb l'exemple, precisament.

—Com recupera l'autoestima un poble com el nostre, històricament maltractat des de fa més de tres segles?

—No podem donar receptes, crec. Cal abordar la recuperació de l'autoestima des del possibilisme i la persistència. L'escola —des de la infantil a la universitat— hi té una tasca fonamental; també els mitjans i les institucions públiques i ciutadanes. I això, fet en un clima de consens i comprensió,

sense revenges, encara que fortament afavoridor de la presència de la llengua pròpia. No hi ha consciència de poble sense la presència de la llengua del poble.

Aconseguida la normalitat en la comunicació i en l'assoliment de la cultura pròpia, és necessari mantenir un nivell acceptable de continuïtat. Aleshores no hi ha d'haver cap problema en la convivència de llengües; ara sí que n'hi ha, de problema, perquè una és la que més corre i l'altra amb prou penes subsisteix.

Marc-Antoni Adell

—La catalanitat és connotada en negatiu en alguns punts dels Països Catalans. Quins suggeriments faries a tots aquells que no gosen sortir de l'armari per raons identitàries?

—Entenc que una cosa no s'oposa a l'altra: la consciència identitària és imprescindible per a actuar a favor de la condició de poble, però alhora cal eixir de l'armari, per a conèixer altres identitats i respectar-les, en la mesura que volem que els altres ens respectin.

Així que, amb un somriure, cal que els catalanoparlants ens expressem sempre en la nostra llengua —aclarint, completant i traduint, si de cas, quan ens trobem fora de l'àmbit lingüístic— i, amb el mateix somriure, acceptar la diferència, sense complexos —ni de superioritat ni d'inferioritat. I treballar per l'aprofundiment de la democràcia, que inclou el respecte a l'autodeterminació dels pobles. I això l'Estat uniformitzador i napoleònic haurà d'acceptar-ho, tard o d'hora. ♦